

Al Quim Pomares, in memoriam

JOSEP ESPUNYES I ESTEVE

Vaig conèixer lo Quim fa uns trenta-cinc anys. M'ensenyava català al CICF, avui CIC, en uns dies de creixent oposició ciutadana al franquisme dominant. I la primera cosa que me'n va agradar, del meu mestre, va ser el do que tenia per a transmetre tot allò que ell sabia —que era molt— amb naturalitat, senzillesa i claredat. Era pedagog, doncs, i tinc per gran fortuna el fet d'haver estat deixeble seu: a més d'instruir en coneixements lingüístics i gramaticals —compaginava magníficament la gramàtica tradicional amb l'estructural—, lo Quim formava, educava, comprensiu davant els migrats coneixements normatius de la classe i cordial en les raonades explicacions docents que ens fornava. Ben aviat, d'aquest contacte en va néixer una amistat comuna, compartida, de comunió en idees. I no vaig trigar a conèixer la seva família, casa seva, un dels puntals més sòlids de la vida del Quim: la Carme, la canalla que tenien, la mare de la Carme... I ells van conèixer la meua, de família, a Peramola, a l'Alt Urgell.

Recordo bé, arran de les moltes estones de conversa o de feina que havíem compartit, i per molts dels moments diguem-ne emotius que li havia vist viure, que lo Quim era un cant d'humanisme, bonhomíus i sensible. Ara bé, la seva personalitat també era de pedra picada quan calia, ferm en les conviccions. Qui l'havia conegut ho sap prou bé. Com també sap que lo Quim escoltava quan li parlaven, obert a tota mena de diàleg civilitzadorament enriquidor. I que tenia el pensament clar, sense esquerdes: quan es pronunciava, sempre sabia què deia...

Si alguna cosa feia sortir de cassola lo Quim era la injustícia, l'abús del fort contra el feble, la mordassa de l'opressor a la boca de l'oprimit. Just per això era tan inquiet socialment, treballador incansable a favor de l'equitat. I, alhora, defensor a ultrança de les nostres llibertats com a poble, ja fos des del compromís polític —em consta que ben arriscat, algunes vegades—, ja fos des de l'anonimat d'una manifestació al carrer, ja fos, excursionista apassionat, des de la presa de posició com a ciutadà en qualsevol indret de la ruralia en què es trobés. Lo Quim respirava l'alè de la terra, l'alè de la independència, l'alè dels Països Catalans, el nostre poble. Lo Quim era poble i se sabia pertanyent al

poble, al poble català. Se sentia identificat amb el país, des de la cultura fins a la geografia, i la parla, el català, el nostre tret més identitari, l'enamorava, li tenia el cor robat. Tant, que l'any 1951, al bo i millor de la bestial dictadura franquista, ja va començar a estudiar català, d'amagat —per no dir clandestinament—, amb el gramàtic Artur Balot, conegut com «El de la ràdio».¹

Lo Quim tenia disset anys, aleshores. I la pruija juvenil que sent, la passió que l'anima, no s'estronca ni s'estanca a mesura que es fa gran, sinó que s'aferma i creix sota el guiatge d'un altre gramàtic esplèndid, l'Eduard Artells. Així, cap a la darrera dels anys seixanta, lo Quim deixa de banda els estudis que havia cursat, peritatge químic, i es dedica del tot al conreu de la llengua i a impartir el que en sap: professor de català per a adults; redactor, a la revista *Recull*, de la secció «Mots al vent», un seguit de lliçons de gramàtica catalana que es publiquen des del març del 1968 fins al desembre del 1971; professor d'Iniciació a la llengua, diversos cursos, a la Universitat Catalana d'Estiu; redactor i corrector d'obres enciclopèdiques —*Diccionari Salvat Català*, per exemple— i de TV3, i també autor, amb l'obra *Diccionari del català popular i d'argot*. Com diem a muntanya, lo Quim era un home de bona fusta, un exemple de vocació al servei del país.

Personalment, us vull dir que haver estat deixeble i amic del Quim m'honora, i que hi mantindré els lligams de la manera que considero més escaient perquè m'acompanyi tothora i fruiti, esponerosa, la llavor que va sembrar: continuaré treballant les lliçons de llengua, d'història i de vida que tan bogal i després em va ensenyar.

Benvolgut amic Joaquim,
Quim Pomares i Navarra:
en el viatge sense fi,
que just amb la mort s'encara,
rep tanta pau en el camí
com bondat deixes aquí,
a la terra que ens empara. ♦

Reproducció del parlament que l'autor li féu en el comiat (17-12-2003), publicat en el número 46 de LN.

1. Artur Balot (Peralada, 1879 - Barcelona, 1959) havia emès, del 1932 al 1936, un programa divulgatiu de gramàtica catalana (*Les converses del Miliu*) per Ràdio Barcelona.